

Vlaams
Parlement

ingediend op **1665** (2017-2018) – Nr. 1
17 juli 2018 (2017-2018)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Elke Van den Brandt en Tine van der Vloet

over de uitvoering
van het decreet van 20 april 2012
houdende de organisatie van kinderopvang
van baby's en peuters

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Danielle Godderis-T'Jonck, Lorin Parys, Peter Persyn, Elke Sleurs,
Tine van der Vloet;

Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;

Freya Saeys, Martine Taelman;

Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;

Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Lies Jans, Manuela Van Werde;

Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;

Jo De Ro, Emmily Talpe;

Jan Bertels, Bert Moyaers;

Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Dieter Vanhecke, transitie-manager Kinderopvang en coördinator Beleidsuitvoering Kinderopvang, Kind en Gezin.....	4
1.	Voldoende opvang.....	4
2.	Betaalbare opvang	9
3.	Toegankelijke kinderopvang	9
4.	Kwaliteitsvolle kinderopvang	11
5.	Leefbare kinderopvang	12
II.	Vragen van de leden	12
	Gebruikte afkortingen	20

Op woensdag 27 juni 2018 hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een gedachtewisseling over de uitvoering van het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters. Katrien Verhegge, administrateur-generaal van Kind en Gezin, en Dieter Vanhecke, transitie-manager Kinderopvang en coördinator Beleidsuitvoering Kinderopvang, afdeling Kinderopvang, Kind en Gezin, namen aan deze gedachtewisseling deel.

I. Uiteenzetting door Dieter Vanhecke, transitie-manager Kinderopvang en coördinator Beleidsuitvoering Kinderopvang, Kind en Gezin

1. Voldoende opvang

Dieter Vanhecke zegt dat er op 31 december 2017 – recentere cijfers zijn nog niet stabiel omdat bepaalde zaken met terugwerkende kracht worden geregistreerd – 94.635 vergunde kinderopvangplaatsen waren. Dat aantal blijft stijgen maar de groei was in 2017 minder groot dan in 2016. Omdat er pas eind november 2017 is beslist over de uitbreidingsronde 2017 zal de nieuwe capaciteit pas in 2018 merkbaar zijn.

De provincie Antwerpen kent de sterkste groei. Brussel kent een lichte stijging na de kleine daling toen enkele organisatoren overstapten naar ONE. West-Vlaanderen is de enige provincie waar het aantal daalt. In die provincie zijn veel zelfstandige onthaalouders actief. De grote daling in die groep weerspiegelt zich in het West-Vlaamse cijfer.

Iets meer dan 1 percent van de vergunde plaatsen wordt georganiseerd door onthaalouders die uitsluitend buitenschoolse opvang aanbieden. Dat percentage was steeds stabiel op 1,4 percent maar is in 2017 licht gedaald.

De verdeling over de verschillende vergunningstypes is weinig verrassend. In de gezinsopvang daalt het aantal plaatsen met 2635. De totale groei is uitsluitend te danken aan de groei in de groepsopvang. De groepsopvang Samenwerking (twee samenwerkende aangesloten onthaalouders met een vergunning voor de groepsopvang maar gesubsidieerd volgens de principes van de gezinsopvang) is met 721 plaatsen gegroeid. Na enkele jaren van daling doet zich in 2017 een sterke stijging voor in deze laatste groep. Veel lokale besturen zetten in op deze opvangvorm. Onthaalouders zijn minder geneigd alleen te werken. Er is daarnaast een sterke stijging in de groepsopvang met 3918 plaatsen. De locaties worden ook groter. Aanvankelijk telde één locatie gemiddeld 27 plaatsen. Thans bedraagt dat 28,8 plaatsen. Dat is gunstiger voor de leefbaarheid.

In 2014 bevond bijna 16 percent van de opvangvoorzieningen zich op trap 0. Eind 2017 is dat cijfer gedaald tot 14,04 percent. Deze daling is het gevolg van de inzet op de omschakeling van bestaande plaatsen naar trap 1 (de basissubsidie). De grote uitbreidingsronde in 2017 heeft ervoor gezorgd dat 2857 voordien niet-gesubsidieerde plaatsen thans een basissubsidie krijgen.

Het aandeel van trap 1 stijgt van een goede 13 percent in 2014 tot 13,94 percent eind 2017. De stijging is beperkt omdat enerzijds niet-gesubsidieerde plaatsen zijn omgeschakeld naar trap 1, maar anderzijds ook trap 1-plaatsen zijn doorgeschoven naar trap 2. De subsidie voor inkomenstarief of trap 2 stijgt tot 72 percent. Een aantal trap 2-voorzieningen realiseert met eigen middelen of met steun van de lokale overheid extra plaatsen bovenop de subsidieerbare capaciteit. Daardoor betalen ouders in 74,8 percent van de plaatsen volgens inkomenstarief. Het aantal plaatsen met een plussubsidie op trap 3 is verdrievoudigd sedert de start van het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie

van kinderopvang van baby's en peuters. Over de KOALA-oproep is pas in december 2017 beslist waardoor het aantal plaatsen in de loop van 2018 met meer dan 500 plaatsen zal toenemen.

De cijfers van de starters en stoppers (locaties die stoppen) tonen geen nieuw beeld. In de gezinsopvang zijn er meer stoppers dan starters. Sedert de start van het decreet van 20 april 2012 zijn er bijna dubbel zoveel locaties gestopt als gestart. Bij de samenwerkende onthaalouders houden starters en stoppers elkaar zo goed als in evenwicht. Waar er in het eerste jaar van het decreet van 20 april 2012 een lichte daling was, waren er in 2017 heel wat starters. In de groepsopvang zijn er meer starters dan stoppers. In totaal zijn er 2977 locaties gestopt en 1722 gestart. Desondanks stijgt het aanbod, voornamelijk omdat bestaande locaties uitbreiden.

De voornaamste redenen waarom locaties stoppen zijn familiale (16 percent), ouderdom of pensioen (bijna 13 percent), een nieuwe uitdaging (bijvoorbeeld een job in een andere sector) (bijna 13 percent) of nieuwe job in een andere kinderopvanglocatie (11,2 percent). In 0,41 percent wordt een faillissement als reden aangegeven. Financiële onleefbaarheid wordt in 6,52 percent van de gevallen aangegeven. Om die reden is de voorbije jaren geïnvesteerd om iedereen de basissubsidie toe te kennen of voorzieningen te laten overstappen naar een hogere subsidietrap. Uitbreidingsmiddelen worden niet uitsluitend aan nieuwe plaatsen toegekend. In 1,9 percent van de gevallen stopt een locatie vanwege de administratieve belasting.

Het gemiddelde prestatiepercentage in locaties met inkomenstarief bedraagt 81,03 percent, wat betekent dat de plaatsen overeenstemmen met gemiddeld 81,03 percent aanwezigheden. Dat cijfer blijft een stijgende trend volgen. De plaatsen worden dus beter gebruikt sedert de inwerkingtreding van het decreet van 20 april 2012. In de groepsopvang bedraagt het gemiddelde bijna 90 percent en de samenwerkende onthaalouders kennen een sterke stijging van 82 tot 86 percent.

De gezinsopvang kent een daling. Het prestatiepercentage is niet op locatie-niveau berekend maar op basis van alle plaatsen van een organisator in een bepaalde regio. Als er geen onthaalouders zijn om de plaatsen in te vullen, leidt dat tot een lager prestatiepercentage. Het betekent niet dat plaatsen bij een individuele onthaalouder minder bezet zijn.

De minimale bezetting halen is een subsidievoorwaarde. Er wordt al langer samen met de organisatoren gestreefd naar een hogere bezetting. In 2018 wordt voor het eerst ingegrepen in voorzieningen die drie jaar geen bezetting van 80 percent hebben gehaald.

Het is opvallend dat het aantal prestaties in de provincie Antwerpen iets lager ligt. Brussel kende voor de inwerkingtreding van het decreet van 20 april 2012 een lage bezetting. De regelgeving bevatte zelfs een uitzondering voor Brussel. Brussel – en dan vooral zijn groepsopvang – presteert thans echter sterk. Ook de Brusselse gezinsopvang realiseert een goed cijfer.

Deze cijfers vertonen ook per kwartaal een stijgende lijn. Kinderen in de groepsopvang worden vaker een volledige dag opgevangen. In de gezinsopvang worden kinderen vaak slechts een halve dag opgevangen.

In 2017 zijn in totaal 13,6 miljoen opvangdagen besteld in locaties met inkomenstarief, wat in lijn ligt met de voorgaande jaren. In 88,7 percent van de gevallen zijn de kinderen aanwezig en in 11,3 percent afwezig. Het grootste deel van de afwezigheden is gerechtvaardigd (9,58 percent). In slechts 1,73 percent

van de gevallen is de afwezigheid niet gerechtvaardigd. Vertaald naar 220 opvangdagen, is een kind gemiddeld 25 dagen afwezig. Daarvan zijn er 21 dagen gerechtvaardigd (respijtdagen) en 4 niet. Veel organisatoren geven dus meer dan de minimale 18 respijtdagen. Het aantal afwezigheden stijgt licht in vergelijking met 2015. De gevolgen van het systeem dat bestellen betalen is, waren aanvankelijk niet bekend. Het wordt inmiddels soepeler toegepast door bijvoorbeeld meer respijtdagen toe te kennen, soepeler te zijn over de gezinsvakantie of rekening te houden met meer ziektedagen.

Het is opvallend dat de afwezigheden iets hoger liggen in de groepsopvang dan in de gezinsopvang. Allicht springt de gezinsopvang flexibeler om met het opvangplan. Ook in de trap 3-locaties zijn er meer afwezigheden, wat aansluit bij hun opdracht.

Schoolgaande kinderen in een vergunde locatie zijn meer aanwezig dan baby's en peuters. Allicht omdat opvang minder lang op voorhand moet worden besteld voor een lange periode. Er wordt slechts voor een korte vakantieperiode besteld.

In de groepsopvang zijn gemiddeld ongeveer driekwart van de openingsdagen besteld. In de gezinsopvang is dat iets lager. Het cijfer bij de samenwerkende onthaalouders ligt met een goede 55 percent veel lager. Allicht omdat deze opvangvorm vaak inspeelt op de behoefte aan halve opvangdagen en meer openstaat voor flexibele opvangplannen.

Het gebruik van de kinderopvang wordt gemonitord aan de hand van het aantal kinderen in de inkomensgerelateerde locaties. Organisatoren van locaties zonder inkomensstarief moeten jaarlijks op geboortjaar aangeven welke kinderen van kinderopvang gebruikmaken in de maand september. Door dat cijfer te vergelijken met de totale populatie van kinderen tussen 0 en 3 jaar blijkt dat in 2017 52,6 percent van die kinderen gebruikmaakte van formele kinderopvang. Dat cijfer ligt iets hoger dan in 2016. De stijging doet zich in elke provincie voor. Het gebruik ligt in elke provincie behalve Antwerpen hoger dan 50 percent. West-Vlaanderen scoort zelfs 60 percent. Het gebruikscijfer van de groep tussen 0 jaar en 2 jaar 8 maanden bedraagt 61 percent.

Uit de IKT-databank blijkt dat één op vier kinderen niet in de eigen gemeente wordt opgevangen. Hoe groter de stad, hoe hoger het aantal kinderen uit de eigen stad. In grootsteden loopt dat cijfer op tot 90 percent. Centrumsteden halen 80 percent. Dat cijfer daalt logischerwijze op het platteland. In Brussel komt 20 percent van de opgevangen kinderen niet uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Die kinderen komen voornamelijk uit de Vlaamse Rand.

Kind en Gezin actualiseert momenteel het onderzoek naar het gebruik van kinderopvang. Dat onderzoek, dat voor het laatst is gevoerd in 2013, gaat na hoeveel kinderen gebruikmaken van (in)formele kinderopvang of welk profiel de gebruikers hebben. Het onderzoek wordt thans verruimd omdat Kind en Gezin zicht wil krijgen op de behoefte aan kinderopvang. Waarom zijn er mensen die geen gebruikmaken van kinderopvang? Hebben zij er nog behoefte aan? Hebben de mensen die toch al gebruikmaken van kinderopvang nog een andere behoefte? Op die manier wil Kind en Gezin vernemen hoeveel plaatsen nodig zijn om de decretale doelstelling te halen. Tegen 2020 moet er voor elk kind dat kinderopvang nodig heeft, immers een plaats zijn. Dat onderzoek loopt en moet minstens 5150 gezinnen met kinderen jonger dan drie jaar bereiken. Er wordt hoofdzakelijk aan de hand van websurveys gewerkt, naast telefonische enquêtes en face-to-facebevestigingen. Het Steunpunt WVG voert dat onderzoek in samenwerking met HIVA en Ipsos. De resultaten zouden beschikbaar moeten zijn tegen eind 2018.

Uitbreiding van het aanbod gebeurt op basis van een programmatie. In 2018 wordt twee miljoen euro geïnvesteerd in de omschakeling van niet-gesubsidieerde plaatsen tot plaatsten met een basissubsidie. Het is de bedoeling zo 2570 plaatsen toe te kennen op basis van historiek. De oudste plaatsten komen als eerste in aanmerking zodat zo veel mogelijk niet-gesubsidieerde plaatsen die een basissubsidie wensen, die voortaan ook ontvangen. De oproep is eind maart 2018 gelanceerd. Aanvragen moesten vóór eind mei 2018 zijn ingediend. De beslissing wordt na de zomer van 2018 verwacht.

Daarnaast loopt er een grote oproep voor 643 nieuwe plaatsen met basissubsidie en voor subsidies met inkomenstarief. Er is een budget van meer dan 11 miljoen euro, wat goed is voor ongeveer 1500 plaatsen met inkomenstarief. Dat budget is gedeeltelijk voor nieuwe bijkomende plaatsten bestemd en gedeeltelijk voor de omschakeling van bestaande plaatsen die nog niet gesubsidieerd worden of enkel een basissubsidie ontvangen. Voor nieuwe plaatsen wordt gewerkt op basis van een programmatie. De potentiële behoefte op niveau van de gemeente wordt daarbij in ogenschouw genomen. De hoogst gerangschikte gemeente komt als eerste in aanmerking. Ook bij omschakeling wordt onderzocht hoeveel niet-gesubsidieerde plaatsen er zijn. Hoe meer plaatsen, hoe hoger de gemeente wordt gerangschikt.

De vraag hoeveel plaatsen met inkomenstarief bijkomend toegekend moeten worden in een bepaalde gemeente, is sedert 2018 ook afhankelijk van de kansarmoede-index. Bij vorige uitbreidingsrondes kwamen er enkel inkomensgerelateerde plaatsen bij als het aandeel van het inkomensgerelateerde aanbod lager was dan 70 percent van het totale aanbod. In deze uitbreidingsronde is deze grens dynamisch en afhankelijk van de kansarmoede-index. Met een kansarmoede-index tussen 0 en 5 percent kan het inkomensgerelateerde aanbod stijgen tot 60 percent. Als de kansarmoede-index hoger ligt, kan het inkomensgerelateerde aanbod zelfs stijgen tot 95 percent van het totale aanbod.

Deze uitbreidingsronde versterkt ook de regierol van de lokale besturen. Er waren geregeld opmerkingen van de lokale besturen over de theoretische programmatie van Kind en Gezin. Lokale besturen kunnen voortaan advies verstrekken. Daarnaast wordt ook rekening gehouden met de inbreng van het lokaal loket. De programmatie van Kind en Gezin is theoretisch. Ze houdt rekening met het aantal kinderen per gemeente maar één op vier opgevangen kinderen komt uit een andere gemeente. Er zijn nog andere factoren die lokaal de behoefte bepalen. Een beeld van het aantal onbeantwoorde vragen op lokaal niveau, is bijvoorbeeld een nuttige aanvulling op de theoretische programmatie. Een deel van het budget wordt gereserveerd om de input van het lokale loket te honoreren. Gemeenten die op basis van cijfers van het lokaal loket een bepaalde behoefte kunnen aantonen, kunnen aanspraak maken op dat afzonderlijke budget. Naarmate het aantal lokale loketten toeneemt, zal hun input aan belang winnen zodat Kind en Gezin zijn programmatie op feitelijkheden kan baseren. De lokale besturen moeten Kind en Gezin tegen eind juni 2018 over een aantal zaken advies verlenen. Begin juli 2018 vertrekt de oproep naar alle organisatoren die een aanvraag kunnen doen in de geselecteerde steden en gemeenten.

Omdat het aantal plaatsen in de gezinsopvang met meer dan tweeduizend is gedaald, is een actieplan ontwikkeld om de toekomst van de gezinsopvang te verzekeren, de daling van het aantal onthaalouders af te remmen en in te zetten op het versterken van de gezinsopvang. Het actieplan beschrijft vijf doelstellingen: de onthaalouders versterken; de organisatoren (van de aangesloten en van de zelfstandige onthaalouders) versterken; werk maken van nieuwe regelgeving (deregulering en responsabilisering); de gezinsopvang verbreden; en ten slotte informeren en sensibiliseren. Elk van de vijf doelstellingen bevat een aantal

acties. In samenspraak met de sector en het raadgevend comité is bepaald welke acties prioritair zijn, of regelgeving nodig is en of er budget nodig is.

Om de onthaalouders te versterken wordt in de eerste plaats een laagdrempelig kwalificatietraject uitgetekend. Een aantal onthaalouders moet tegen 2024 de vereiste kwalificatie halen. In de gezinsopvang is dat moeilijk omdat ze een deel van hun inkomen verliezen wanneer ze overdag een opleiding volgen. Er wordt gezocht welke EVC-trajecten, eventueel ondersteund door een mentor, mogelijk zijn. Een tweede acties is de verhoging van de onkostenvergoeding vanaf 1 januari 2019. Daartoe wordt een budget uit VIA 5 gebruikt. Ten derde wordt het proefproject met het werknemersstatuut uitgebreid. De uitbreiding omvat enkele verbeteringsmaatregelen. Ten slotte blijkt uit focusgroepen met onthaalouders dat alleen werken doorweegt. Ze hebben soms praktische ondersteuning nodig. Er wordt onderzocht of hulp door een derde – eventueel op basis van het semi-agoraal statuut – mogelijk is. De prioriteit ligt echter op de eerste drie acties.

Om de organisatoren te versterken, wordt ingezet op ondersteuning en mentoren. De diensten voor onthaalouders krijgen thans al een poolsubsidie voor samenwerkingsverbanden van diensten die de werking van de organisatoren ondersteunen. Het is de bedoeling die pools te versterken, en mentoren in te zetten die zich richten op het kwalificatietraject van de individuele onthaalouders. Omdat het voor deze doelgroep – ook praktisch – moeilijk is om het kwalificatietraject te volgen, wordt voor ondersteuning door mentoren gezorgd.

Grote organisatoren dreigen soms plaatsen te verliezen in een bepaalde zorgregio als hun bezetting er laag is. In 2018 wordt voor het eerst ingegrepen wanneer een organisator de subsidievoorwaarden driemaal na elkaar niet haalt. Grote organisatoren willen over de mogelijkheid beschikken om plaatsen te verschuiven naar regio's waar de vraag hoger is en waar ze wel nog over voldoende onthaalouders beschikken. Kleine organisatoren worden op de voordelen van schaalvergroting gewezen. Voor diensten die besluiten op een grotere schaal te werken, wordt de handhaving op het verlies van plaatsen vanwege te lage bezetting stopgezet. Doordat wordt ingegrepen op een aantal plaatsen, komt er budget vrij. De vrijgekomen middelen worden voor de gezinsopvang voorbehouden. Het vrijgekomen budget bedraagt thans ongeveer drie miljoen euro. Met dat budget zal een basissubsidie worden toegekend aan zelfstandige onthaalouders. Daarnaast krijgen organisatoren met een grote bezetting de mogelijkheid om extra plaatsen te realiseren. De laatste, maar niet-prioritaire actie, is het toekennen van een vergunning op locatieniveau. Grote organisatoren krijgen de mogelijkheid om zelf een vergunning aan te maken die vervolgens ex post gecontroleerd wordt. Op die manier vergroot de autonomie van de organisatoren.

Het voortgangsoverleg heeft het al vaak over deregulering of administratieve lastenverlaging gehad. Op basis van de huidige besluiten zijn de limieten daarvan bereikt, terwijl de gezinsopvang blijft opmerken dat de regelgeving en het vergunningenbesluit op de groepsopvang geënt is en onvoldoende op de gezinsopvang gericht is. Het is de bedoeling tot doelregelgeving te komen. Met deze omslag, die van een wit blad vertrekt, wil men inzetten op deregulering. Wat en waarom iets geregeld wordt, is belangrijk. Hoe iets wordt geregeld, wordt aan de organisatoren overgelaten. Elke organisator moet bijvoorbeeld thans een crisisprocedure hebben. Op basis van een doelregelgeving moet een organisator weten hoe te handelen bij een crisis. Hij beschikt niet langer verplicht over een specifieke procedure. Dergelijke omslag vergt veel werk en kan onmogelijk beperkt blijven tot de gezinsopvang. Deze oefening wordt onvermijdelijk doorgetrokken naar de groepsopvang. Het is de bedoeling dit voorbereidend werk tegen eind 2018 af te ronden zodat de sector hiermee in de loop van 2019 aan de slag kan.

De gezinsopvang verbreden betekent dat wordt nagegaan welke opvangvormen aantrekkelijk kunnen zijn voor de gezinsopvang. Er wordt in de eerste plaats aan occasionele opvang gedacht. Gezinsopvang is ideaal om kleinschalig en flexibel in te spelen op opvangvragen. Allicht is er een markt voor onthaalouders die zich daar specifiek op richten en slechts weinig kinderen opvangen.

De laatste doelstelling is informeren en sensibiliseren. Onthaalouders klagen al eens over hun imago. Door middel van communicatie zal daarop worden ingezet.

Er is een budget van negen miljoen euro beschikbaar voor al deze acties. Dat budget komt gedeeltelijk uit VIA 5 en uit vrijgekomen middelen. Dit alles wordt de komende weken en maanden op volle kracht uitgevoerd.

2. Betaalbare opvang

Het gemiddelde inkomenstarief bedroeg eind 2017 14,24 euro. Ondanks een indexering van de bedragen daalt dat gemiddelde wat. Ouders met het hoogste inkomen zijn vooral in de groepsopvang terug te vinden. Daarna volgen de samenwerkende onthaalouders. Verhoudingsgewijs zitten er meer ouders met een laag inkomen in de gezinsopvang. Het gemiddelde inkomenstarief in trap 3-locaties bedraagt 11 euro, wat erop wijst dat ze de beoogde doelgroep ook bereiken.

De grootste groep ouders (bijna 30 percent) betaalt tussen 15 en 20 euro. Er doet zich een opvallende verschuiving voor in de laagste inkomenscategorieën. In 2017 zijn er iets meer ouders die tussen 0 en 5 euro en tussen 5 en 10 euro betalen. Waar de stijging voorheen in de hoge inkomenscategorieën zat, zit ze thans in de lagere. Dat verklaart de daling van het gemiddelde inkomenstarief.

3. Toegankelijke kinderopvang

In 2017 werden 152.201 IKT-attesten afgeleverd. 17,5 percent van de ouders betaalt een minimumtarief. Dat is sinds 2015 gestegen met 4,5 percent. Het standaardminimumtarief bedraagt 5,07 euro. Het wordt door 13,44 percent van de ouders betaald. Het uitzonderlijke minimumtarief van 3,04 euro wordt door 1,62 percent van de ouders betaald. Het gaat om ouders met een leefloon die in een activatietraject zitten. 2,42 percent betaalt het laagst mogelijke tarief van 1,59 euro. Dat is het OCMW-tarief of het tarief dat voor pleegkinderen wordt betaald.

Ruim 8 percent van de testen waren individueel verminderde tarieven. Als ouders vaststellen dat het automatisch berekende tarief niet betaalbaar is, kunnen ze een verminderd tarief aanvragen. 6 percent gebruikte daarvoor de aanvinklijst in de onlinemodule en 2 percent van de attesten is door een OCMW opgesteld. De laatste groep stijgt. Dat is positief omdat samen met de VVSG sterk is ingezet op de toegankelijkheid van de OCMW's. Er wordt samengewerkt met de Huizen van het Kind en de lokale loketten om doorverwijzingen vlot te laten verlopen.

Het gemiddelde inkomen van de ouders wier kind opgevangen wordt in locaties met inkomenstarief is in 2017 lager dan voorheen. Ook dat is een verklaring voor het gedaalde gemiddelde inkomenstarief. Verhoudingsgewijs verdient de grootste groep ouders tussen 40.000 en 60.000 euro. De stijging van de laagste inkomensgroep is positief omdat het aantoont dat de voorzieningen daarop inzetten.

Kind en Gezin stimuleert de sociale functie van de kinderopvang langs verschillende kanalen. Er worden intervisiegroepen georganiseerd die voorzieningen samenbrengen om goede praktijken te delen. De stuurgroep Sociale Functie

komt tweemaal per jaar samen en formuleert beleidsaanbevelingen. Eind 2017 zijn de regionale workshops herhaald. Voorzieningen worden gericht aangeschreven om deel te nemen.

Kind en Gezin ondersteunt voorts de ouders. Kind in Beeld, dat anderstalige ouders uitlegt wat ze van kinderopvang kunnen verwachten, is uitgebreid met laagdrempelige filmpjes. Toeleiders worden ondersteund met informatiefiches. Voor de lokale samenwerkingsverbanden is er een doe-pakket waarmee ze de sociale functie in hun regio kunnen stimuleren.

In 2017 is KOALA van start gegaan dat de kinderopvang combineert met ouder-en-kind-activiteiten met het oog op lokale armoedebestrijding. In de uitbreidingsronde 2017 zijn daartoe achttien projecten geselecteerd. Op die manier is een plussubsidie toegekend aan meer dan vijfhonderd plaatsen. KOALA is een publiek-private samenwerking met de Koning Boudewijnstichting en het Fonds Vergnes.

Toegankelijke kinderopvang betekent ook flexibele kinderopvang. Op 1 januari 2019 treedt een nieuw besluit van de Vlaamse Regering in werking dat opvang op ruime openingsmomenten en dringende opvangplaatsen regelt. Dat laatste betekent dat een voorziening een beperkt aantal plaatsen vrijhoudt voor specifieke dringende situaties of vragen. Thans zijn reguliere plaatsen vaak niet meer beschikbaar. Een derde maatregel is de flexibilisering van de opvangcapaciteit of overbezetting. Thans mag een voorziening niet meer kinderen tegelijk opvangen dan bepaald in de vergunning. De sector wil dat rigide kader op bepaalde momenten en bijgevolg niet structureel doorbreken. Op die manier kan men vlotter ingaan op dringende opvangvragen. In 2018 en 2019 is voor deze drie maatregelen 5,6 miljoen euro beschikbaar. De interkabinettenwerkgroep moet dat verder bespreken.

In de gezinsopvang komen er voorlopig geen wijzigingen qua flexibele opvang. Er heerst tevredenheid over het huidige systeem voor flexibele opvang. Wie thans al subsidies ontvangt, voor flexibele groepsopvang, wordt vanaf 2019 automatisch ingeschakeld. Het is de bedoeling andere initiatieven bijkomende subsidies te geven.

Voor Kind en Gezin hangt flexibele opvang samen met het lokaal loket, dat zeker voor atypische, flexibele en dringende opvangvragen meerwaarde kan bieden. Het lokaal loket speelt een waardevolle rol als dispatching. Kind en Gezin ziet een link met de Huizen van het Kind en wil dat lokale loketten hun organisatie op de Huizen van het Kind afstemmen. Daartoe wordt een besluit van de Vlaamse Regering voorbereid dat vanaf 2019 subsidies zal toekennen aan lokale loketten die bepaalde opdrachten vervullen zoals afstemmen met Huizen van het Kind of input leveren voor programmatie. Daartoe worden de resterende gemandateerde voorzieningen anders georiënteerd. Het gaat om een zeventigtal voorzieningen, die dateren uit de tijd van het actieplan Flexibele en Occasionele Opvang van 2008, die in een zorgregio instaan voor de coördinatie van flexibele en occasionele opvangvragen. Ze zetten doelgroepwerknemers in om zelf flexibele en occasionele opvang te kunnen aanbieden. Hun coördinatiefunctie wordt overgenomen door het lokaal loket. De inzet van doelgroepwerknemers zal voor flexibele opvang zorgen.

Daarnaast worden de lokale loketten ondersteund en gestimuleerd aan de hand van inspirerende goede praktijken die samen met de VVSG ter beschikking worden gesteld. Het is niet de bedoeling één centraal registratiesysteem uit te bouwen en op te leggen. Er wordt wel onderzocht aan welke voorwaarden een goed systeem moet voldoen. Lokale loketten zullen voorts ook gemachtigd worden om IKT-attesten aan te vragen voor ouders. Ze spelen voortaan een

belangrijker rol in het uitbreidingsbeleid doordat ze de kans krijgen input te leveren voor de programmatie. Gemeenten worden zo gestimuleerd werk te maken van een lokaal loket.

4. Kwaliteitsvolle kinderopvang

In de groepsopvang beschikt 89,6 percent van de 9476 kinderbegeleiders (7760,4 vte) over de vereiste kwalificatie of over een afwijking. Bijna 9 percent geeft aan een kwalificatietraject te volgen. De decretale doelstelling dat iedereen gekwalificeerd moet zijn tegen 2024 lijkt haalbaar.

De gegevens voor de gezinsopvang zijn in tegenstelling tot die van de groepsopvang onvolledig. Gegevens van de onthaalouders worden immers niet jaarlijks opgevraagd. Er is enkel informatie over onthaalouders die een nieuwe vergunning hebben aangevraagd of die hun vergunning hebben gewijzigd. Op basis van de gegevens van 1735 kinderbegeleiders beschikt 55 percent over een kwalificatiebewijs of een afwijking. De resterende 45 percent hoeven niet allemaal in een kwalificatietraject want een groot deel daarvan kan nog een afwijking aanvragen. Kind en Gezin stimuleert om deze afwijking zo snel mogelijk aan te vragen. Op basis van gegevens van de organisatoren vermoedt Kind en Gezin dat een 800-tal onthaalouders nog een kwalificatie moet behalen tegen 2024.

Samen met de sector en met de CVO's is daartoe het Platform 2024 opgericht. De prioritaire doelgroep van dit platform zijn kindbegeleiders in de gezinsopvang. Onthaalouders zitten immers in een specifieke context. Als ze een traditionele opleiding volgen, moeten ze hun kinderopvang sluiten en lijden ze inkomensverlies. In samenwerking met de CVO's zijn de voorbije jaren al stappen gezet. Zo kunnen ze hun stage gedeeltelijk in de eigen opvang lopen. Er waren informele vrijstellingen op basis van hun ervaring. Thans wordt echter werk gemaakt van een formeel EVC-traject. Er worden mentoren ingezet om de kwalificaties van de kinderbegeleiders die nog een opleiding moeten volgen, in kaart te brengen. Vervolgens wordt een en ander samen met het volwassenenonderwijs gecertificeerd. Vervolgens wordt bepaald waarvoor een bijkomend kwalificatietraject gestart moet worden. De mentoren ondersteunen de uitbouw van dat kwalificatietraject. Het moet laagdrempelig verlopen in afstemming met en tussen de mentoren. Het uiteindelijke doel is beroepskwalificatie door de CVO's.

De mentoren opereren vanuit de samenwerkingsverbanden tussen de organisatoren in de gezinsopvang. Ze richten zich op de individuele onthaalouders om samen het EVC-traject te volgen. Onderwijs heeft recent een oproep voor EVC-proeftuinen gelanceerd. Kinderbegeleider in de gezinsopvang zou daar een van moeten worden.

Kind en Gezin zet tegelijk sterk in op MeMoQ. Er is gestart met een pedagogisch raamwerk dat bepaalt wat pedagogische kwaliteit is, waarna een wetenschappelijk onderzoek en een nulmeting zijn uitgevoerd. Op basis daarvan is het monitoringsinstrument ontwikkeld, naast het zelfevaluatie-instrument. Het monitoringinstrument kan door de Zorginspectie gebruikt worden om te bepalen of een voorziening aan de vergunningsvoorwaarden voldoet. Met het zelfevaluatie-instrument kunnen organisatoren nagaan hoe hun werking loopt en hoe ze hun werking kunnen verbeteren.

In april 2017 is daarover een informatiemoment gestart. Daarna zijn de instrumenten verder verspreid over talrijke kanalen. Sinds juni 2017 past de Zorginspectie het monitoringinstrument toe. Er was op dat ogenblik nog geen pedagogische norm, maar Kind en Gezin vond het belangrijk al van start te gaan zodat de Zorginspectie, Kind en Gezin, opvanglocaties en organisatoren vertrouwd konden worden met dat instrument.

De regelgevende norm geldt en wordt toegepast sedert april 2018. Er worden scores gegeven op elk van de zes dimensies. Bij goede scores treedt Kind en Gezin waarderend op. Als de score net voldoende is, vraagt Kind en Gezin in de toekomst beter te presteren. Bij een onvoldoende wordt een opvolgingstraject opgesteld en van nabij gevolgd. Tegelijk worden de sector en het onderwijs geïnformeerd en aangespoord om opleidingen te organiseren over dit systeem zodat het ten volle ingang vindt. Er volgen nog inspiratiedagen om goede praktijken te delen. Dit traject wordt de komende jaren voortgezet.

Kwaliteitsvolle opvang houdt ook ondersteuning van de opvang in. Daarvoor komt er vanaf 1 januari 2019 een geïntegreerd ondersteuningsnetwerk. Thans is er ondersteuning van UNIZO, Voorzet en 't OpZet, van de pedagogische en taalondersteunende organisaties en van de regionale coördinatoren van het FCUD. Daartoe wordt één rechtspersoon opgericht. De ondersteuning wordt verbreed met de VVSG en een andere koepelorganisatie.

Het ondersteuningsnetwerk moet organisatoren versterken en empoweren zodat ze ten volle kunnen instaan voor de responsabilisering en kunnen professionaliseren. Het moeten slagkrachtige en duurzame organisatoren worden. Het is daarnaast de bedoeling te ondersteunen in elke fase, of van de prestart tot de stopzetting. De ondersteuning verloopt niet langer afzonderlijk per domein maar geïntegreerd en holistisch. Organisatoren die steun nodig hebben, hebben immers vaak steun nodig op meerdere domeinen. Kind en Gezin sluit telkens een driejaarlijkse samenwerkingsovereenkomst af met de op te richten rechtspersoon. De prioriteit moet gaan naar kleine locaties en locaties die weinig of geen subsidies krijgen. In de overeenkomst kunnen bijkomende prioriteiten afgesproken worden. Daarnaast kunnen afspraken gemaakt worden over thema's, inhoud en budget. Voor dat ondersteuningsnetwerk is op jaarbasis een budget van 3,2 miljoen euro beschikbaar.

5. Leefbare kinderopvang

Aan de gezinsopvang en de samenwerkende onthaalouders is in 2017 138 miljoen euro aan subsidies uitbetaald. Het dagelijkse subsidiebedrag voor een organisator met een trap 2-subsidie is de voorbije periode steeds gestegen omdat de bedragen geïndexeerd worden, maar ook omdat de subsidiehoogte gedeeltelijk op de leeftijd van het personeel gebaseerd is. In de gezinsopvang daalt het aantal prestaties. De samenwerkende onthaalouders kennen een sterke stijging.

Aan de groepsopvang is in 2017 405 miljoen euro aan subsidies uitbetaald. De stijging met 10 miljoen euro in vergelijking met 2016 is voornamelijk het gevolg van capaciteitsuitbreiding en indexering. Het gemiddelde bedrag per trap 2-plaats stijgt met uitzondering van de trap 2a-plaatsen omdat die opvangvorm minder prestaties realiseert en omdat de gemiddelde leeftijd er is gedaald. De trap 2b-plaatsen stijgen tot bijna 40 euro per plaats per dag. In het kader van VIA 5 is er een akkoord over de verdere groei van trap 2b richting trap 2a tot gemiddeld ongeveer 46 euro per plaats per dag.

II. Vragen van de leden

Ingeborg De Meulemeester zegt dat bij stopzetting steeds naar de reden gevraagd wordt. Vroeger bestond de mogelijkheid om naast de vermelde redenen te antwoorden met 'Andere'. Zijn er meer opties mogelijk of bestaat de mogelijkheid om met 'Andere' te antwoorden nog steeds? Van wie op die manier antwoordt, is het immers niet duidelijk waarom hij/zij precies is gestopt.

Eén op vier opgevangen kinderen komt uit een andere gemeente. Gaat het dan om opvangvoorzieningen georganiseerd door werkgevers?

Er is eind mei 2018 een beslissing gevallen over 2700 extra trap 1-plaatsen. Zijn de opvanginitiatieven daarvan al op de hoogte gebracht?

Aan de hand van pictogrammen wordt het inkomenstarief uitgelegd. Zijn er cijfers die aantonen dat het doel wordt bereikt?

Gezinsopvang is flexibeler dan groepsopvang. Kan het beleid voor de gezinsopvang drempels wegwerken? Wat is de stand van zaken van de sensibilisering aan de hand van positieve beeldvorming van de gezinsopvang? Worden kansarme ouders voldoende bereikt? Weten ze dat er opvang is wanneer ze een opleiding moeten volgen?

Zijn de dringende opvangplaatsen plaatsen in overtal? De groepsopvang is doorgaans volzet.

In de gezinsopvang is er een grote groep die nog een kwalificatie moet halen of een afwijking aanvragen. Is het duidelijk hoeveel mensen in dit aangeboden traject zullen stappen? Met mentoren werken is een goed idee. Is er zicht op hun profiel?

Elke Van den Brandt zegt dat er netto 2006 plaatsen zijn bijgekomen. Daarmee haalt Vlaanderen de Barcelonanorm maar niet de vooropgestelde 17.500 extra plaatsen tegen 2020. Er is een onderzoek naar de reële behoefte gepland. Geldt de vermelde doelstelling nog? Er is reden tot bezorgdheid omdat ouders op sommige plaatsen hard moeten zoeken naar een vrije plaats, opleidingen moeten stopzetten of pas later opnieuw aan de slag gaan. Het tekort in de kinderopvang is nog niet weggewerkt.

Zijn er verschillen in de wijze waarop OCMW's omgaan met aanvragen voor een individueel verminderd tarief? Dat ouders zich tot een OCMW moeten richten, is in een aantal gevallen een te hoge drempel.

Het is niet de bedoeling tot één centraal digitaal systeem te komen. Er wordt wel software-ondersteuning aangeboden. Het proefproject van enige tijd terug is na een negatieve evaluatie stopgezet. Een centraal systeem is volgens de spreekster nog steeds nuttig, zowel voor de overheid als voor crèches, organisatoren en ouders. Is het een bewuste of een pragmatische keuze om daar niet meer naar te streven?

De lokale loketten moeten aan een aantal eisen voldoen om subsidies te krijgen. Krijgen alle lokale loketten die aan de eisen voldoen budget of wordt er met een programmering gewerkt?

Het aantal kinderen per verzorger is een belangrijke kwaliteitsindicator. Volgens minister Jo Vandeuren hanteert het merendeel van de crèches een lagere kindratio. Zijn cijfers zijn evenwel gebaseerd op MeMoQ en dateren van vlak voor of na de invoering van het decreet van 20 april 2012. Hoe is dat inmiddels geëvolueerd? Inzetten op een stijgende bezetting kan impact hebben op de kindratio. In het kader van de flexibele opvang zullen meer kinderen opgevangen worden dan het vergunde aantal. Zal erop worden toegezien dat de reeds hoge kindratio niet stijgt? In Nederland loopt het debat om van vier naar drie kinderen per begeleider te gaan.

Het principe om met doelstellingen te werken in plaats van regels is goed. Dat vergt een cultuuromslag van voorzieningen, Zorginspectie en administratie. Het

is echter de enige manier om te vermijden dat de ene na de andere regel wordt ingevoerd. Het is de bedoeling hiermee zowel voor de onthaalouders als voor de groepsopvang begin 2019 van start te gaan. Zal er op dat moment een nieuw regelgevend kader zijn? Of zal met proefprojecten van start worden gegaan?

Het lijkt alsof de mentoren een dubbele rol zullen spelen: begeleiden en oordelen over EVC. Dat kan ertoe leiden dat de onthaalouders niet alles even openlijk bespreekbaar achten.

De weg naar één geïntegreerd ondersteuningsnetwerk verloopt stroef. Wat als de afzonderlijke vzw's niet tot een akkoord komen voor het einde van 2018? Wat zal er dan gebeuren met de vrijgemaakte middelen? De VVSG en de koepelorganisaties worden toegevoegd. Hoe zal de onderlinge verhouding zijn? De VVSG puurt bijvoorbeeld middelen uit VIA 4 voor omkadering en ondersteuning. Worden die middelen toegevoegd aan de eengemaakte structuur? Hoe zal men vermijden dat twee organisaties naast elkaar werken?

Dankzij VIA 5 stijgt de subsidie op trap 2b per plaats per dag van 39 tot 46 euro. Dat is nog lager dan trap 2a die 56 euro per plaats per dag ontvangt. Trap 2b moet tegen 2020 evenwel aan dezelfde eisen voldoen. Wie op trap 2b aan alle eisen voldoet om over te stappen op trap 2a, moet die subsidie krijgen om niet in de problemen te raken. Moeten de eisen aangepast worden? Wordt de doelstelling aangepast? Waarom wordt voor een uitbreiding op trap 2b gekozen terwijl het bekend is dat iedereen naar trap 2a moet evolueren? De nieuwe plaatsen voldoen daardoor niet aan de beoogde arbeidsvoorwaarden en kwaliteit.

Verschilt de reden van stopzetting per opvangsoort? Op welke trap zijn de stoppers voornamelijk actief? Wat is het profiel van de stoppers?

Het is goed dat Vlaanderen een hoog en een stijgend percentage inkomensgerelateerde kinderopvang kent. Voor wie nog niet in dat systeem zit, blijft het ploeteren. De helft van die voorzieningen staat nog op trap 0. Zij voldoen allicht aan alle voorwaarden om tot trap 1 te stijgen. Alleen ontbreekt het budget om hun een basissubsidie toe te kennen. Wat zal het effect zijn van de geplande uitbreidingsrondes?

Crèches springen soepel om met het principe dat bestellen ook betalen is. Onderzoeken van de Arteveldehogeschool en Caritas brengen enkele knelpunten aan het licht. Als het aantal respijtdagen in de praktijk stijgt, moet de norm dan niet hoger? Op die manier stijgt het aantal respijtdagen overal en niet uitsluitend bij crèches waar het goed loopt. Moet er niet decretaal bepaald worden dat bijvoorbeeld gezinsvakanties of ziekte niet als respijtdagen opgenomen mogen worden?

Freya Saeys merkt in het overzicht van starters en stoppers een achteruitgang in de gezinsopvang. Er is een groot verschil tussen het aantal gestarte en het aantal gestopte plaatsen.

Het gemiddelde prestatiepercentage in IKT-locaties toont een lage bezettingsgraad in de gezinsopvang. Is er een verband met de vaststelling dat er meer afwezigheden zijn in de groepsopvang dan in de gezinsopvang, en dat de gezinsopvang flexibeler werkt?

Wie de 80 percentnorm drie opeenvolgende jaren niet haalt, dreigt plaatsen te verliezen. Dat zal de gezinsopvang met nog grotere problemen opzadelen. Over hoeveel plaatsen gaat het?

Waarom ligt het gemiddelde prestatiepercentage van de Brusselse IKT-gezinsopvang boven de 100 percent?

Eén op vijf ouders vindt het aantal respijtdagen te laag. Kinderen worden vaak ziek naar de opvang gebracht. Ontvangt Kind en Gezin die signalen ook? Wordt daarover gesensibiliseerd?

Kind en Gezin bepaalt welke gemeenten voorrang genieten bij uitbreiding. Binnen de gemeentegrenzen bepaalt het lokaal bestuur mee welke locaties voorrang krijgen. Veel lokale besturen organiseren zelf opvang. Ziet Kind en Gezin erop toe dat lokale besturen hun eigen opvang niet bevoordelen?

Welk budget staat er tegenover de inbreng van het lokaal loket?

Kind en Gezin denkt dat onthaalouders inschakelen voor occasionele opvang mogelijkheden schept. Welke andere flexibiliteit acht Kind en Gezin mogelijk? Hoe zal dat gefinancierd worden? Wat is het gevolg daarvan op de bezettingsgraad? Zal dat er niet toe leiden dat de bezettingsgraad nog daalt?

De verdere zoektocht botst op grenzen. Groepsopvang en gezinsopvang verschillen daarover vaak van mening. Gezinsopvang geeft aan dat de regelgeving vaak op de groepsopvang is gericht. Het is de bedoeling tegen eind 2018 naar vereenvoudiging te streven voor de gezinsopvang. Freya Saeys vraagt de timing te specificeren. Ze is voorts van oordeel dat de vereenvoudiging naar de groepsopvang moet worden doorgetrokken. De administratieve belasting blijft voor opmerkingen zorgen. Veel stoppers geven dat aan als de belangrijkste reden.

Er zijn naar schatting nog 800 onthaalouders die nog een kwalificatie moeten halen. Vreest Kind en Gezin, gezien de problematische situatie van de gezinsopvang, niet dat velen dat attest nooit zullen halen waardoor nog extra plaatsen verloren gaan?

Wat is de stand van zake van de IKT-mix waarover in de toelichting niets is gemeld? Hoe zijn de proefprojecten geëvalueerd? Wat is de toekomst daarvan?

Er wordt geen werk gemaakt van één interface voor alle gemeenten. Dat elke gemeente met zijn eigen programma werkt, is volgens Freya Saeys een nadeel. Bovendien is de software van de verschillende opvanginitiatieven daar niet noodzakelijk compatibel mee. Hoe ziet Kind en Gezin dat? Moeten ze op andere software overschakelen?

Tine Soens zegt dat gezinnen met een laag inkomen of dito werkintenseiteit, alleenstaande ouders of nieuwkomers de kinderopvang moeilijk bereiken. Toeleiding en betaalbaarheid zijn belangrijke factoren. Er is gezegd dat 17,5 percent van de ouders het minimumtarief geniet. In vergelijking met 2015 is dat een stijging met 4,5 percent. In 8 percent van de gevallen is een individueel verminderd tarief toegekend. Hoewel de kinderarmoede stijgt, daalt dat percentage.

OCMW's kennen dat attest niet op uniforme wijze toe. Is het niet eenvoudiger het laagste tarief automatisch toe te kennen? Moet het aanbevelingenkader van Kind en Gezin en de VVSG niet dwingender worden opgesteld? Het is immers onlogisch dat woonplaats of samenstelling van de OCMW-raad bepalen of een individueel verminderd tarief wordt toegekend.

In 2016 was het aantal dossiers toegenomen dat Kind en Gezin moest overnemen van OCMW's die weigerden om het individueel verminderd tarief toe

te kennen. Hoeveel onterechte weigeringen waren er in 2017? Is het mogelijk dat cijfer per gemeente of stad op te splitsen?

Katrien Verhegge, administrateur-generaal van Kind en Gezin, antwoordt geen zicht te hebben op de redenen waarom een vierde van de opgevangen kinderen uit een andere gemeente komt.

De beslissingen over trap 1 worden eind augustus 2018 genomen.

Er zijn geen specifieke evaluaties van Kind in Beeld inzake kinderopvang. Algemeen is bekend dat dit aanbod aanslaat bij anderstalige of ongeletterde gezinnen. Ook voor de kinderopvang en de regioteamleden is dat een nuttig instrument.

De lokale loketten krijgen een belangrijker rol in de toeleiding naar de flexibele kinderopvang. Focusgroepen geven aan dat gezinnen niet alle opvangmogelijkheden kennen. De lokale loketten bieden groeimogelijkheden. Het budget voor de lokale loketten bedraagt 1.050.000 euro. Over het besluit van de Vlaamse Regering worden de nodige adviezen ingewonnen met het oog op goedkeuring ervan. De komende jaren zullen Kind en Gezin en de Huizen van het Kind investeren in de lokale loketten als toeleiders naar de meest geschikte opvangvorm.

Voor dringende opvangplaatsen zijn er twee mogelijkheden. In het kader van de uitbreiding van de flexibele opvang zijn er specifieke regelgeving en middelen waarmee voorzieningen plaatsen kunnen labelen als occasionele opvang. Ze krijgen daarvoor extra budget bovenop de trap 2-subsidie omdat dit een bijkomende inspanning is voor de voorziening. De subsidievoorwaarde is dat dergelijke plaatsen door meerdere kinderen gebruikt kunnen worden. Daarnaast is het onder bepaalde voorwaarden toegestaan boven de vergunde capaciteit te gaan. De twee belangrijkste kwaliteitsvoorwaarden blijven van kracht: de kindratio moet worden bewaard en er moet voldoende ruimte zijn.

Voor het actieplan was het de bedoeling dat elke onthaalouder tegen 2024 een kwalificatie zou behalen. Het ging om een schools systeem: buiten de werkuren moest men de modules volgen in een CVO. Thans is gekozen voor mentoren op de werkvloer. De mentoren begeleiden en coachen. Ze schatten uiteraard in waarop moet worden ingezet, maar voor attestering en EVC-erkenning wordt het EVC-traject gevolgd dat door Onderwijs is uitgestippeld.

Bachelors in de pedagogie van het jonge kind zijn goed geplaatst om als mentor op te treden. Andere diploma's en profielen worden uiteraard niet uitgesloten. Een en ander moet nog verankerd worden in regelgeving.

Het is belangrijk om de onthaalouder op te waarderen. Dat kan door op het civiele effect te wijzen. Onthaalouders die het attest behalen, moeten een volwaardige kwalificatie krijgen met een erkenning van hun beroep. Op die manier kunnen ze naar andere kinderopvangvormen doorstromen. Wie voortaan instapt, moet dat volwaardig gekwalificeerd doen zodat het attest in een latere fase nuttig blijkt. De sector is tevreden met de overschakeling van een schools traject op coaching op de werkvloer. De overtuiging is dat dit een succesvol verloop zal kennen.

De 17.500 plaatsen zijn niet langer het streefcijfer. Het gebruik is de voorbije tien jaar weliswaar met 10 percent gestegen, maar de laatste drie jaar is die stijging afgenomen. De verwachting is dat het gebruik niet verder zal stijgen, al zijn er regionale verschillen.

Kind en Gezin ziet twee sporen om een beter zicht te krijgen op de regionale verschillen. Enerzijds zijn er de lokale loketten. Er wordt geen werk gemaakt van een centraal aanmeldingssysteem. Ze moeten wel informatie doorgeven zodat Kind en Gezin zicht krijgt op de noden. De lokale besturen worden gestimuleerd om met lokale loketten aan de slag te gaan. Lokale besturen krijgen de kans om op basis van eigen cijfers aan te tonen dat de cijfers van Kind en Gezin niet kloppen. Naast de lokale loketten is er het onderzoek naar ouders die geen gebruikmaken van kinderopvang. Programmatie op basis van puur wetenschappelijke studies leidt immers niet tot goede cijfers. De voorgestelde aanpak moet tot accuratere cijfers leiden.

Kind en Gezin is eerst op zoek gegaan naar goed werkende softwarepakketten. Die pakketten vormen de basis voor sensibilisering. Er is overlegd met de leveranciers ervan over voordelige contracten. Kind en Gezin gaat ervan uit dat elk softwarepakket compatibel is met de interfaces. In samenwerking met de sector en de leveranciers wordt het aantal pakketten beperkt om te vermijden dat elke gemeente zijn eigen systeem gebruikt.

De wijze waarop een OCMW het individueel verminderd tarief toekent, verschilt. Bij de introductie van de nieuwe ouderbijdrage is samen met de VVSG ingezet op sensibilisering en ondersteuning. Een systeem verplichten zal allicht botsen op de lokale autonomie. Kind en Gezin kent het attest nog maar recent, en in uitzonderlijk gevallen, zelf toe. Van een stijging is geen sprake. Het gaat allicht maar om een vijftal toekenningen per jaar.

Het budget voor het lokale loket zal worden toegekend volgens de parameters die voor de Huizen van het Kind gelden: het aantal minderjarigen en de kansarmoede-index. Het besluit van de Vlaamse Regering is echter nog niet goedgekeurd.

Kind en Gezin staat ten volle achter de doelstellingenregelgeving. Zonder een strakke timing op te leggen, blijft het de bedoeling eind 2018 tot een ontwerpbesluit te komen.

Dieter Vanhecke zegt dat de sector vraagt dit procesmatig aan te pakken omdat niet de hele sector hier klaar voor is. Dit wordt ook voor de sector een grote omslag. Het is de bedoeling eind 2018 klaar te zijn met de ontwerpregelgeving wat evenwel niet betekent dat alles onmiddellijk geïmplementeerd zal worden op 1 januari 2019. Over de implementatietermijn kan de spreker niets kwijt.

Katrien Verhegge zegt dat de creatie van één ondersteuningsnetwerk niet zo vlot verloopt. De samen te voegen entiteiten hebben een procesbegeleider aangesteld. Er is ook een begeleider aangesteld door Kind en Gezin. Beide personen zullen ervoor zorgen dat dit proces resultaat oplevert. Er is een besluit van de Vlaamse Regering met daaraan gekoppelde middelen. Omdat de geesten aan het rijpen zijn en er nog enkele belangrijke vergaderingen volgen, gaat Kind en Gezin ervan uit dat er geen alternatief plan nodig is.

Er is afgesproken dat de VVSG, die deelneemt aan de ondersteuningsstructuur, haar eigen ondersteuningsmiddelen zal inzetten voor de opdrachten opgelegd in het besluit van de Vlaamse Regering over de ondersteuningsnetwerken.

Er is een groeipad voor de cao. Op trap 2b heerst tevredenheid over de recentste stap. Het komt de volgende Vlaamse Regering toe een beslissing te nemen voor 2020 en het groeipad. Ook de uitbreiding van trap 2 is een politieke keuze die samenhangt met de bestaande noden en de nog te realiseren kwantitatieve uitbreidingen.

Na het onderzoek van de Arteveldehogeschool heeft Kind en Gezin tevergeefs gezocht naar regelgeving voor de gezinsvakanties in het kader van bestellen is betalen. Het blijft zoeken naar evenwicht tussen de behoeften van de ouders en de leefbaarheid van de sector. Katrien Verhegge is de mening toegedaan dat de gezinsvakantie niet onder de respijtdagen valt. Een gezinsvakantie kan worden gepland en bijgevolg ingeschreven in het opvangplan. Dat verloopt in de meeste gevallen zo. Daarover is in samenspraak met de sector gesensibiliseerd. Naar aanleiding van het recente onderzoek van de Gezinsbond gaf bijvoorbeeld kinderopvang Elmer aan zelf veel te kunnen doen. Er volgen geen nieuwe regelgevende initiatieven. De stuurgroep Sociale Functie volgt dit van nabij. Voorzieningen worden blijvend ondersteund en geïnformeerd over de visie achter bestellen is betalen.

Om te vermijden dat lokale besturen hun actor- en regierol door elkaar halen, moeten ze eerst de criteria bekendmaken op basis waarvan ze hun voorrangswetgeving bepalen. Daardoor is het langer wachten op een definitieve beslissing. Het raadgevend comité wil de werking van de lokale besturen en hun adviezen evalueren naarmate de lokale loketten vorm krijgen.

Dieter Vanhecke zegt dat de registratiemogelijkheden voor starters en stoppers zijn verfijnd. De categorie 'Andere' bestaat nog, maar wordt nog slechts in 6 procent van de gevallen aangegeven.

Het moet mogelijk zijn de redenen voor stopzetting op te delen volgens opvangsoort of subsidietrap, maar in 2017 kwam meer dan 80 procent van de stoppers uit de gezinsopvang. Bovendien gaat het voornamelijk om gezinsopvang met een trap 2-subsidie.

Er is geen systematisch zicht op de evolutie van de kindratio. Het is de bedoeling tijdens de volgende regeerperiode een vervolgonderzoek te starten in het kader van MeMoQ. Vaststellingen door de Zorginspectie bij individuele voorzieningen, worden van nabij gevolgd.

De cao volgt het groeipad. Er moeten met andere woorden hogere lonen betaald worden naarmate het groeipad volgt. Daarnaast gelden er nog enkele andere overgangsmaatregelen voor trap 2.

Er is geen verband tussen het lagere prestatiepercentage in de gezinsopvang en het principe dat bestellen ook betalen is. Het prestatiepercentage geeft immers enkel het aantal aanwezigheden weer.

Door de eerste ingreep sedert inwerkingtreding van het decreet van 20 april 2012 gaan 1600 plaatsen verloren. Die plaatsen zijn evenwel geen bestaand aanbod. Het gaat om subsidieerbare plaatsen die al enkele jaren niet bezet of gebruikt werden. Ouders zullen het verschil niet merken.

Kind en Gezin onderzoekt of de gezinsopvang op bepaalde niches kan inspelen, en wil dat ook stimuleren. Er is nog geen zicht op de precieze aanpak, en evenmin op de gevolgen voor de subsidiëring of de bezettingsgraad.

Over de IKT-mix kan weinig worden gemeld. Het proefproject liep tussen april 2017 en april 2018. In april 2017 is een nulmeting uitgevoerd: alle ouders, locaties in de buurt en betrokken organisatoren, zijn toen bevroegd. Dat is herhaald in april 2018. De resultaten worden verwerkt. Kind en Gezin heeft elk lokaal overleg bezocht. Er is nog een eindvergadering gepland met alle deelnemers. Het eindrapport is in voorbereiding, en zou in september 2018 klaar moeten zijn voor bespreking.

De eerste resultaten zijn dubbel. Het was voor de organisatoren moeilijk om die plaatsen in te vullen, zeker wanneer er substantieel meer plaatsen werden gerealiseerd. De leefbaarheid kwam in de meeste gevallen sterk onder druk te staan. Wanneer het om een beperkt aantal plaatsen ging, die niet tot bijkomende personeelskosten of infrastructuurinvesteringen noopten, leek het wel haalbaar.

Het is niet duidelijk waarom het aandeel van de individueel verminderde tarieven gedaald is van 10 naar 8 percent. Allicht gaat het om een samenspel van meerdere factoren. Mogelijks omdat minder ouders werkloos zijn. Ouders kunnen vrijblijvend aangeven op een korting recht te hebben. Kind en Gezin vraagt dat niet te attesteren. Er zijn evenwel steekproeven uitgevoerd die tot rechtzettingen aanleiding hebben gegeven.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Elke VAN DEN BRANDT
Tine VAN DER VLOET,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CVO	centrum voor volwassenenonderwijs
EVC	elders verworven competentie / eerder verworven competentie / erkenning van verworven competenties
FCUD	Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten (van de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers)
HIVA	Hoger Instituut voor de Arbeid (van de KU Leuven) (nieuwe benaming voluit = Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving)
IKT	inkomenstarief
Ipsos	marktonderzoeksbureau
KOALA	Kind- en Ouderactiviteiten voor Lokale Armoedebestrijding
MeMoQ	Meten en Monitoren van de pedagogische kwaliteit
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VIA	Vlaams intersectoraal akkoord
vte	voltijdsequivalent
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)